

การสร้างสรรคศิลปกรรมในบริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทย The Creation of Mixed Media Art Through the Concept of Thai Society's Proletariat

¹ณัฐพิสิษฐ์ พลับขจร Nutpisit Pubkajon

²ปรีชา ปั่นกล้า Preecha Pun-Klum

^{1,2}คณะมัณฑนศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

¹Corresponding author, e-mail: nutpisit.pubkajon@gmail.com

Received October 26, 2023; Revised September 21, 2024; Accepted: September 24, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและบริบทโดยรวมของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อศึกษาชนชั้นกรรมาชีพในบริบททางศิลปะ เพื่อการจัดการในสื่อศิลปะและการขับเคลื่อนองค์ประกอบทางศิลปะ ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ถึง สภาพวิถีชีวิต สังคม และสถานะ ของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทย และเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางสื่อผสม ที่สามารถส่งเสริมประสบการณ์ทางอารมณ์ต่อผู้อื่นและสามารถส่งเสริมและสนับสนุนหลักการให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาสังคมเมืองอย่างยั่งยืน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า 1. กรรมาชีพก่อสร้างมีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย และรสนิยมในการซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคนั้นล้วนแล้วเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด ในระดับของคุณภาพสินค้า และสิ่งที่ผู้วิจัยพบความสำคัญของกรรมาชีพ คือความสามารถในด้านงานช่าง งานซ่อมแซมและเทคนิคงานก่อสร้างต่างๆ หรือภูมิปัญญาของกรรมาชีพ ซึ่งมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นเป็นอย่างมาก 2. การเอาเทคนิคในการมัดเชือกแบบขันชะเนาะกับไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวิธีการเฉพาะในการสร้างนั่งร้านไฟในงานก่อสร้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในบริบทของงานก่อสร้างในสังคมไทย จึงนำมาเป็นเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนการเลือกวัสดุและออกแบบรูปทรงของผลงาน ที่สามารถสร้างผลงานและจัดวางผลงานในบริบทเมือง ที่สะท้อน สภาพวิถีชีวิต สังคม สถานะ และการประกอบสัมมาอาชีพ ของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทยได้ 3. ได้ผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะจัดวางสื่อผสม โดยมีผลงานทั้งหมด 5 ชุด ดังนี้คือ อาชีพ,ที่อยู่อาศัย,อาหาร,การศึกษา, ยาและการรักษาโรค ที่สามารถสะท้อนเนื้อหาต่อบริบทชนชั้นกรรมาชีพได้

คำสำคัญ: ชนชั้นกรรมาชีพ; กรรมาชีพ; ศิลปะจัดวางสื่อผสม

Abstract

This research article aims to study the lifestyle and overall context of the working class in Thai society in order to gain knowledge in the process of creating works. To study the proletariat in the context of art for management in media art and highlighting artistic elements that can create awareness of Conditions of life, society, and status of the working class in Thai society. and to create mixed media art installations that can promote emotional experiences for others and can promote and support principles in line with the goals of sustainable urban development by means of documentary research and interviews. behavior observation. Results of the study found that: 1. Construction workers lead a simple life. And the taste in buying consumer goods and products is all determined by economic factors. In the level of product quality and what the researcher found important to the workers is the ability in the field of craftsmanship, repair work and various construction techniques or the wisdom of the workers, which is very useful and valuable to the knowledge of others. 2. The technique of tying ropes with bamboo, which is a specific method for building bamboo scaffolding in construction work, is something that is commonly found in the context of construction work in Thai society. Therefore, it is used as a technique for creating works, as well as selecting materials and designing the shape of the works, which can create works and arrange works in an urban context that reflects the lifestyle, society, status, and occupation of the working class in Thai society. 3. There were 5 sets of mixed media installation works, namely, occupation, housing, food, education, medicine and treatment, which can reflect the content of the working-class context.

Keywords: Proletariats; laborer; Installation art

บทนำ

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในบริบทของสังคมไทย พวกเขาเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ถูกมองว่าเป็นชนชั้นล่างหรือกลุ่มเปราะบาง ที่ขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เมื่อเทียบกับคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม และในปี 2559 องค์กร OXFAM THAILAND FOUNDATION ได้พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นอันดับที่ 3 ของโลก รองจากอินเดียและรัสเซีย ซึ่งปัญหารากเหง้าของความเหลื่อมล้ำทางสังคม ยังคงเกิดขึ้นอยู่ทุกยุคทุกสมัย และไม่เคยได้รับการแก้ไข จนกลายเป็นความขัดแย้งที่สร้างปัญหาต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของไทยจนปัจจุบัน และเมื่อเดือนมกราคม ปีพ.ศ. 2565 สหประชาชาติประจำประเทศไทยได้มีการลงนามในกรอบความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนวาระปี พ.ศ.2565-2569 (UNSDCF) กับรัฐบาลไทย กรอบความร่วมมือนี้แจกแจงการสนับสนุนด้านการพัฒนาที่ระบบสหประชาชาติมอบให้กับประเทศไทยเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายอันสูงส่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ชื่อย่อ SDGs ภายใน ค.ศ.

2030 และก้าวขึ้นเป็นประเทศรายได้สูง มีการพัฒนาที่ครอบคลุม ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของความเป็นจริง ตลอดจนสถานะแวดล้อมและเหตุปัจจัยต่างๆ อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายที่สหประชาชาติได้วางไว้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

กระบวนการที่จะทำให้เกิดการรับรู้ถึงบริบทโดยรวมของสังคมชนชั้นกรรมาชีพนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการสร้างสรรค์ศิลปะในบริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทย โดยการแปรลักษณะรูปธรรมและนามธรรมของบริบทชีวิตของชนชั้นกรรมาชีพสู่ลักษณะทางกายภาพทางศิลปะและการแสดงถึงความหมายของชนชั้นกรรมาชีพด้วยกระบวนการศิลปะทั้งในด้านเนื้อหาและกระบวนการทดลองในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ศิลปกรรมในบริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทย โดยสอดคล้องกับความเป็นจริงทั้งยังเห็นถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทดลองจนได้เกิดเป็นองค์ความรู้ในทางสุนทรียศาสตร์ที่สามารถรับรู้ถึงบริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทยได้ โดยผ่านกระบวนการนำเสนอในวิธีการของศิลปะแบบจัดวางสื่อผสมเพื่อแสดงออกถึงประสบการณ์และทัศนคติ ที่มีต่อวิถีชีวิตของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทยได้ โดยใช้หลักการสุนทรียศาสตร์ของ R.G. Collingwood ที่อธิบายความหมายของศิลปะสอดคล้องกับความคิดของโคเรเซ เขาเชื่อว่า คุณค่าของศิลปะไม่ได้อยู่ที่รูปวัตถุทางกายภาพหรือตัวผลงานศิลปะที่ปรากฏอยู่แต่สาเหตุที่ศิลปินต้องสร้างศิลปะในรูปวัตถุทางกายภาพออกมาก็เพื่อเป้าหมายในการสื่อสารการแสดงออกซึ่งอารมณ์และความรู้สึกในความคิดของเขาไปยังคนอื่นๆ โดยศิลปะในรูปวัตถุทางกายภาพจะช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกในความคิดได้เช่นเดียวกับศิลปิน แต่ไม่ว่าศิลปินจะสร้างศิลปะในรูปวัตถุทางกายภาพหรือไม่ ศิลปะในรูปวัตถุทางกายภาพจะสร้างความซาบซึ้งให้กับผู้ชมหรือเปล่านั้นไม่ใช่สิ่งสำคัญและจำเป็น ศิลปะที่แท้จริงจะยังมีอยู่ตราบเท่าที่การแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกปรากฏในความคิดจิตใจของศิลปิน โดยศิลปะที่เกิดขึ้นในใจของศิลปินทุกๆ ชิ้นนั้นมีค่าเท่าเทียมกันทั้งสิ้น (โอชนา พูลทองดีวัฒนา, 2556)

กระบวนการนำเสนอในวิธีการของศิลปะแบบจัดวางสื่อผสมมาจากศิลปะการจัดวาง (Installation Art) ถือเป็นรูปแบบงานศิลปะที่สร้างในพื้นที่เฉพาะเจาะจง (Site-Specific Installation) หรือเป็นพื้นที่แห่งไหนก็ได้ โดยพื้นที่ดังกล่าวจะต้องถูกสร้างหรือแปรสภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของงาน การจัดวางในพื้นที่ ไม่ใช่เพียงเพื่อความสวยงามหรือความเหมาะสม แต่เป็นการสร้างพื้นที่ขึ้นใหม่ตามกรรมวิธีเทคนิคหรือการใช้สื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัสดุเหลือใช้ วัสดุสำเร็จรูป งานจิตรกรรม ภาพถ่าย ภาพพิมพ์ ประติมากรรมหรืองานวาดเส้นการจัดวางโดยมีวัสดุและกรรมวิธีการทางศิลปะที่ผสมผสานกัน เรียกว่าการจัดวางสื่อผสม (Mixed Media Installation) รูปแบบของการจัดวางที่ผสมผสานกันนี้ สามารถแสดงภาพรวมของกระบวนการศึกษาและสร้างสรรค์ อิทธิพลที่ได้รับในส่วนของการจัดวาง คือ ผลงานของอาจารย์มณฑียร บุญมา มีความแปลกใหม่ จากงานจิตรกรรมภาพเขียนกลายเป็นศิลปะในรูปแบบสื่อผสม ที่นำวัสดุต่างๆ มารวมกันเพื่อสร้างเป็นผลงาน (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2552)

การนำเสนอศิลปะดังกล่าวเป็นวิธีการใช้งานศิลปะแบบจัดวางสื่อผสมจากการศึกษาข้อมูลหลัก หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ชื่อย่อ SDGs ตามเป้าหมายของสหประชาชาติทั้ง 17 ข้อ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกเป้าหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการ

สร้างสรรค์ จำนวน 8 เป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 1 จัดความยากจน เป้าหมายที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 4 การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมงานที่มีคุณค่าและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ เป้าหมายที่ 11 การพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างยั่งยืน และเป้าหมายที่ 12 การบริโภคและการผลิตอย่างยั่งยืน ข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนำเสนอจากงานศึกษานี้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและบริบทโดยรวมของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน
2. เพื่อศึกษาชนชั้นกรรมาชีพในบริบททางศิลปะ เพื่อการจัดการในสื่อศิลปะและการขับเคลื่อนองค์ประกอบทางศิลปะ ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ถึง สภาพวิถีชีวิต สังคม และสถานะ ของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทย (อาชีพกรรมกร)
3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางสื่อผสม ที่สามารถส่งเสริมประสบการณ์ทางอารมณ์ต่อผู้ชมและสามารถส่งเสริมและสนับสนุนหลักการให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาสังคมเมืองอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยมีกระบวนการวิจัยดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้า จากเอกสารโดยศึกษาจากหนังสือ บทความแนวคิด คติความเชื่อ ภูมิปัญญาปรัชญาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและทฤษฎีในทางองค์ประกอบของศิลปะ

2) การสังเกตและการสำรวจ การวิจัยในครั้งนี้มีกลุ่มประชากรตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาบริบทชนชั้นกรรมาชีพและนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมในบริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทยโดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรดังนี้

2.1 ประชากร (Population) กลุ่มประชาชนทั่วไปในเขตจังหวัด กรุงเทพฯ, นนทบุรี, ปทุมธานี ช่วงอายุ 18-65 ปี จำนวน 40 คน และกลุ่มอาชีพกรรมกรก่อสร้างและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ในเขตจังหวัดกรุงเทพฯ, นนทบุรี, ปทุมธานี ช่วงอายุ 25-50 ปี จำนวน 10-20 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกกลุ่มแคมป์คนงานก่อสร้าง จำนวน 2 ที่คือ แคมป์คนงานก่อสร้าง ต.บางคูวัด อ.บัวทอง จ.นนทบุรี มีจำนวนประชากร 15 คน และแคมป์คนงานก่อสร้าง อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี 15 คน และประชาชนทั่วไปใน กรุงเทพฯ, จ.ปทุมธานี และจ. นนทบุรี อีก 20 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นสถานที่ ที่ผู้วิจัยรู้จักและคุ้นเคย จึงทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงบริบทในชนชั้นกรรมาชีพกรรมกร

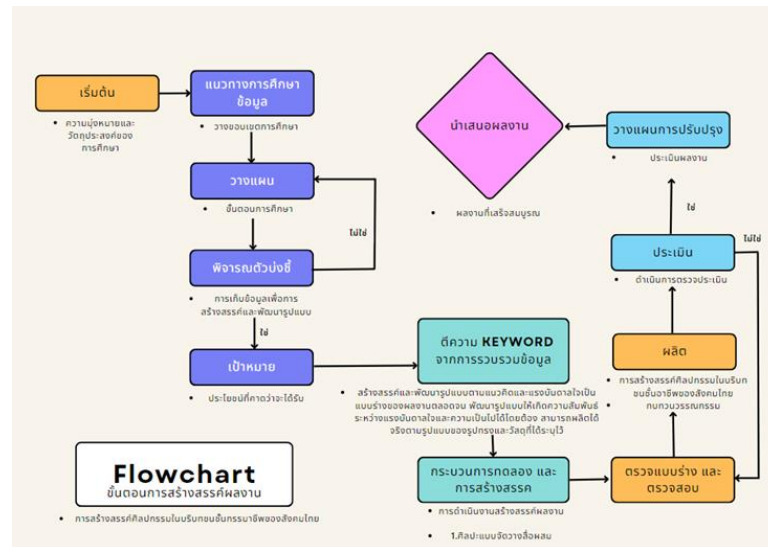
อย่างลึกซึ้ง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ที่สุด จึงใช้กลุ่มประชากรในแคมป์คนงานก่อสร้าง เป็นกลุ่มเก็บข้อมูลแล้วทดลองในงานวิจัยในครั้งนี้

3) การสร้างและออกแบบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาออกแบบการสัมภาษณ์ โดยลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) ประกอบด้วยชุดคำถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 ด้านอัตลักษณ์ของกรรมกรก่อสร้าง จำนวน 4 ข้อ และตอนที่ 2 ด้านอัตลักษณ์ของกรรมกรก่อสร้าง ในรูปแบบทางศิลปะ จำนวน 1 ข้อ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความสำคัญในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมในบริบทชนชั้นกรรมกรชีพของสังคมไทย เป็นลักษณะคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) จำนวน 5 ข้อ และการสังเกตพฤติกรรมในการใช้ชีวิตในแต่ละช่วงเวลา และการสังเกตรอบๆเขตงานก่อสร้างที่พวกเขาเหล่าประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อนำมาข้อมูลที่ได้นำมาประกอบการออกแบบสร้างสรรค์ให้สมบูรณ์แบบที่สุด

4) การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสร้างเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ด้านการสัมภาษณ์ และด้านการสังเกต จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวม พบว่าสิ่งที่พวกเขาเหล่านั้น “กรรมกรก่อสร้าง” ที่ต้องอดทน ตรากตรำทำงานที่ยากลำบาก โดยใช้แรงใจและแรงกายเป็นอย่างมากทั้งหมดนั้น ก็เพื่อหวังให้ตนและครอบครัว มีเงินมีทอง ที่จะสามารถผลักดัน สถานะให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป ผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาตั้งคำถามเพื่อที่จะได้ข้อสรุปในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้หลักการและวิธีคิดแบบทฤษฎี 5W1H มาใช้ได้แก่ “ What, Who, Why, When, Where, How “ เปรียบเทียบในเชิงความหมายคือ - ประเภทของผลงาน - ผลงานนี้ทำเพื่อใคร - สาเหตุสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน - ช่วงเวลาที่เหมาะกับผลงาน - สถานที่จัดแสดงผลงาน - กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ 1 จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและบริบทโดยรวมของชนชั้นกรรมกรชีพในสังคมไทยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน พบว่า วิถีชีวิตในการทำงานตั้งแต่เช้าถึงเย็นนั้นต้องแลกมาด้วยหยาดเหงื่อและแรงงาน ซึ่งในบริบทโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นที่พักอาศัยภายในแคมป์คนงานหรือในส่วนของห้องน้ำต่างๆ นั้น ล้วนมีความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่ามาตรฐานของสังคมมาก ทั้งๆ ที่สิ่งก่อสร้างต่างๆที่เราได้เห็นในสังคมเมืองนั้น ล้วนมาจากแรงของชนกลุ่มนี้ทั้งสิ้น กรรมกรก่อสร้างมีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย และรสนิยมในการซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคนั้นล้วนแล้วเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด ในระดับของคุณภาพสินค้า และสิ่งที่ผู้วิจัยพบความสำคัญของกรรมกร คือความสามารถในด้านงานช่าง งานซ่อมแซมและเทคนิคงานก่อสร้างต่างๆ หรือภูมิปัญญาของกรรมกร ซึ่งมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาศึกษาและทดลองและพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในวิจัยนี้

ภาพที่ 1: ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลัขจร (สืบทอดเมื่อวันที่ 5/3/2566)

วัตถุประสงค์ 2 ศึกษาชนชั้นกรรมาชีพในบริบททางศิลปะ เพื่อการจัดการในสื่อศิลปะและการขับเคลื่อนองค์ประกอบทางศิลปะ ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ถึง สภาพวิถีชีวิต สังคม และสถานะของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทย (อาชีพกรรมกร) พบว่าการเอาเทคนิคในการมัดเชือกแบบชั้นชะเนาะกับไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวิธีการเฉพาะในการสร้างนั่งร้านไผ่ในงานก่อสร้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในบริบทของงานก่อสร้างในสังคมไทย จึงนำมาเป็นเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนการเลือกวัสดุและออกแบบรูปทรงของผลงาน ที่สามารถสร้างผลงานและจัดวางผลงานในบริบทเมือง ที่สะท้อน สภาพวิถีชีวิต สังคม สถานะ และการประกอบสัมมาอาชีพ ของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทย ได้ จากข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยทำการศึกษา

ภาพที่ 2: ลักษณะของการผูกเชือกแบบชั้นชะเนาะที่เสร็จสมบูรณ์
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลัขจร (ถ่ายเมื่อวันที่ 15/8/2566)

ภาพที่ 3: ลักษณะของการจัดเรียงไม้ไผ่เพื่อที่จะทำการประกอบเป็นรูปทรง 3 มิติ
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลับขจร (ถ่ายเมื่อวันที่ 15/8/2566)

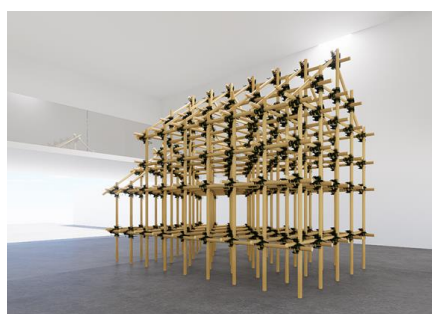

ภาพที่ 4: ลักษณะของการขึ้นรูปทรง 3 มิติ
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลับขจร (ถ่ายเมื่อวันที่ 1/9/2566)

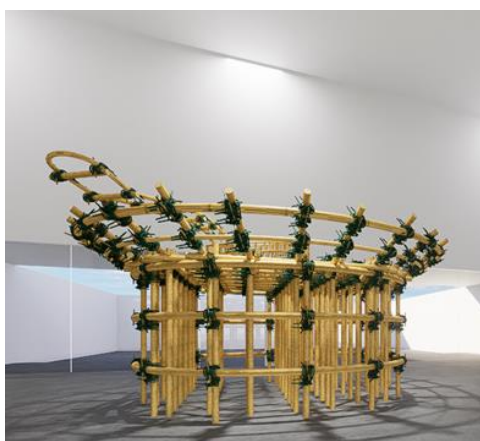
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางสื่อผสม ที่สามารถส่งเสริมประสบการณ์ทางอารมณ์ต่อผู้อื่นและสามารถส่งเสริมและสนับสนุนหลักการให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาสังคมเมืองอย่างยั่งยืน พบว่าได้ผลงานการสร้างสรรคศิลปะจัดวางสื่อผสม โดยมีผลงานทั้งหมด 5 ชุดที่สะท้อนเนื้อหาต่อบริบทชนชั้นกรรมชีพ ดังนี้คือ อาชีพ,ที่อยู่อาศัย,อาหาร,การศึกษา, ยาและการรักษาโรค โดยจะทำการติดตั้งผลงานบริเวณหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร (Bangkok Art and Culture Centre) หรือ หอศิลป์กรุงเทพฯ เป็นหอศิลปะร่วมสมัย ความสอดคล้องระหว่างพื้นที่สำหรับติดตั้งผลงานนั้น อยู่ใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งรวมของห้างสรรพสินค้าและร้านค้าที่โด่งดังและทันสมัยมีรถไฟฟ้าวิ่งผ่านหลายสาย ซึ่งโดยบริบทรอบๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับผลงานที่จะสะท้อนแง่มุมต่างๆ ของชนชั้นกรรมชีพให้แก่สังคมเมืองได้รับรู้ถึง อารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนภูมิปัญญาของกรรมกรก่อสร้าง และทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัย เห็นว่ามีความเหมาะสมในการติดตั้งผลงานบริเวณลานกลางแจ้งของหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ซึ่งตรงต่อจุดประสงค์ที่ผู้วิจัยได้วางไว้ โดยเนื้อหาในแต่ละชุดของผลงานนั้น ล้วนเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนหลักการพัฒนาสังคมเมืองอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ตามเป้าหมายของสหประชาชาติแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 5: ลักษณะผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ ชุดที่1 (อาชีพ)
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลับขจร (ถ่ายเมื่อวันที่1/9/2566)

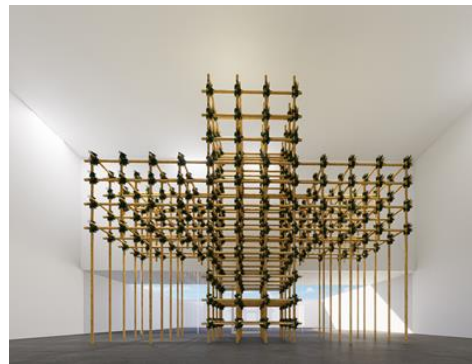
ภาพที่ 6: ลักษณะผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ ชุดที่ 2 (บ้านพักอาศัย)
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลับขจร (ถ่ายเมื่อวันที่1/9/2566)

ภาพที่ 7: ลักษณะผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ ชุดที่ 3 (อาหาร)
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลับขจร (ถ่ายเมื่อวันที่1/9/2566)

ภาพที่ 8: ลักษณะผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ ชุดที่ 4 (การศึกษา)
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลับขจร (ถ่ายเมื่อวันที่1/9/2566)

ภาพที่ 9: ลักษณะผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ ชุดที่ 5 (ยาและการรักษาโรค)
แหล่งที่มา: ญัฐพิสิษฐ์ พลับขจร (ถ่ายเมื่อวันที่1/9/2566)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพวิถีชีวิต สังคม สถานะ และการประกอบสัมมาอาชีพ ของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทยโดยวิธีการใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลจากเอกสารและบทความทางวิชาการต่างๆ ตลอดจน การลงพื้นที่สัมภาษณ์และทำแบบสอบถามกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรรมกรก่อสร้าง รวมไปถึงการสังเกต ร่วมกันในสภาพวิถีชีวิตและการประกอบสัมมาอาชีพของกรรมกรก่อสร้าง ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึง ปัญหาและความต้องการต่างๆ ของกรรมกร จึงสรุปได้ว่าสิ่งพวกเขาเหล่านั้นต้องการเป็นเพียงแค่ ปัจจัยขั้นพื้นฐาน ซึ่งสิ่งที่พวกเขาต้องทนลำบากขายแรงงานก็เพียงเพื่อหวังที่จะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำข้อสรุปมาเป็นเส้นเรื่องในการสร้างสรรค์ผลงานโดยนำเรื่อง ”ความหวัง” มาเป็นแกนใน การสื่ออารมณ์และความหมายต่อการจัดรูปทรงทางศิลปะ โดยแบ่งเป็นเนื้อหาทั้งหมด 5 ข้อ มาเป็น ตัวสื่อความหมายคือ ความหวังในปัจจัยขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วย อาชีพ, ที่พักอาศัย, อาหาร, การศึกษา, ยาและการรักษาโรคและนำภูมิปัญญาของกรรมกรคือเทคนิคทางการก่อสร้างต่างๆ เช่น การมัดและผูก, การหล่อ, การก่อและฉาบ โดยนำเทคนิคและวัสดุที่มาจากงานก่อสร้างนำมาศึกษา และทดลองและพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในวิจัยนี้ ดังเช่น รูปแบบศิลปะแบบจัดวาง (Installation Art) โดยผลงานของอาจารย์มณฑิยา บุญมา ที่มีชื่อว่า ” A pair of water-buffaloes” ที่เลือกเอาวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่รอบตัวอย่าง อย่างเช่น ดิน ถังปูน กระสอบ สุ่มไก่อ ฟาง

ซี่โครง ลังไม้ ผงซักฟอก ลังกระดาษ เทียนไข เขาควาย จอบเสียม เครื่องปั้นดินเผา มาสร้างผลงาน ศิลปะที่สะท้อนแง่มุมต่างๆ ในสังคมอย่างชาญฉลาด (วราเทพ อนุบุญตร และคณะ, 2565)

2. การนำภูมิปัญญาของกรรมกรคือเทคนิคทางการก่อสร้างมาศึกษาและทดลองนั้น ผู้วิจัยได้เลือกเทคนิคการทอผ้าไหมในงานก่อสร้าง นักรื้อคือ สิ่งที่จัดสร้างขึ้นเป็นการชั่วคราวเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำงานก่อสร้าง และรื้อออกเมื่อหมดความจำเป็นต้องใช้งาน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคการมัดเชือกแบบขันชะเนาะกับไม้ไผ่ซึ่งให้ความแข็งแรงและคงทนเป็นอย่างมาก เพราะนั่นก็หมายถึงความปลอดภัยของกรรมกรในการใช้งานอีกด้วย ซึ่งทั้งหมดนั้นสามารถนำมาสร้างสรรค์ในมิติของงานศิลปะที่มีคุณค่าทางความงามและสะท้อนถึงภูมิปัญญาของผู้ใช้แรงงานได้ โดยการสร้างสรรค์ทั้งหมดเกิดขึ้นมาจาก การทดลองและการแก้ปัญหาของการวิจัย ซึ่งได้ผลลัพธ์ที่ดี และจากการสำรวจตัวผลงาน สามารถสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้พบเห็น และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่กลุ่มชนชั้นแรงงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทางสุนทรียศาสตร์ของ R.G. Collingwood และรูปแบบของศิลปะฟลักซัส (Fluxus) ดังเช่น ผลงานของศิลปิน โจเซฟ บอยส์ (Joseph Beuys คือ ผลงาน Telephone T_R (Telephon S_E) ที่เป็นวัสดุกระป๋องสังกะสีผูกเชือกและมีตราสัญลักษณ์ตราสัญลักษณ์กาชาด (Emblems of the Red Cross) ไว้บนกระป๋องด้านหนึ่งซึ่งเป็นตราที่ใช้ในการบรรเทาทุกข์เมื่ออยู่ในสมรภูมิรบ (และยังคงใช้ถึงปัจจุบัน) และตราสัญลักษณ์นี้ก็กลายเป็นส่วนหนึ่งในชื่อของบอยส์เมื่อเขาจารึกชื่อบนผลงาน (พิสนธ์ สุวรรณภักดี, 2564)

3. ผลงานศิลปะแบบจัดวางสื่อผสม ทั้งหมด 5 ชุด ที่สะท้อนเนื้อหาต่อบริบทชนชั้นกรรมชีพ ดังนี้คือ อาชีพ, ที่อยู่อาศัย, อาหาร, การศึกษา, ยาและการรักษาโรค ล้วนเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนหลักการพัฒนาสังคมเมืองอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ตามเป้าหมายของสหประชาชาติแห่งประเทศไทย ซึ่งตัวชีวิตนี้พบได้จาก กรรมกรก่อสร้างและประชาชนทั่วไปที่ทำแบบสอบถามจากผู้วิจัย สามารถเข้าใจถึงตัวผลงานได้ดี เนื่องจากสร้างสรรค์ขึ้นมาจากสิ่งที่เขาเคยได้พบเห็นในบริบทของงานก่อสร้างจากรูปแบบและเทคนิคที่ใช้ทั่วไปในสังคม และที่สำคัญคือ การได้มีโอกาสทำงาน ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกรรมกร ในการกระบวนการทดลองเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนได้ทำแบบสอบถามถึงอารมณ์ความรู้สึกต่อผลงาน ต่างมีความภาคภูมิใจต่อผลงานเป็น อย่างดี เนื่องจากพวกเขาได้เห็นในสิ่งที่พวกเขาเหล่านั้น ทำอยู่เป็นประจำ ในการประกอบอาชีพก่อสร้าง จึงทำให้รูปแบบของผลงานนั้นสามารถถ่ายทอดความรู้สึกของพวกเขาได้เป็นอย่างดี และส่งผลให้ประชาชนทั่วไปที่พบเห็นผลงานนั้น ได้มีอารมณ์และความรู้สึกร่วมกัน เข้าใจถึงบริบทในวิถีชีวิตว่า ความคิด ความฝัน และความหวังของกรรมกรนั้นรู้สึก อย่างไร และผลงานทั้ง 5 ชุดนี้ จะสามารถเป็นพลวัติในการสะท้อนต่อสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต่อไป ดังเช่น ผลงานของ Olafur Eliasson ที่ชื่อ Ice Watch (Olafur Eliasson, 2014) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบทความของฉัตรชนก ชัยวงศ์ ที่เขียนว่า เขาต้องการให้ผลงานศิลปะของเขาสร้างความตระหนักรู้เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำลังได้รับผลกระทบจากน้ำมือของมนุษย์ด้วย โดยนำน้ำแข็ง 100 ตันจากพอย์รด์ในกรีนแลนด์ไปติดตั้งยังจัตุรัสกลางเมืองของโคเปนเฮเกน จากน้ำแข็งก้อนมหึมา 100 ตัน เขาตั้งใจแบ่งน้ำแข็งออกเป็น 12 ก้อนในรูปแบบของนาฬิกาเพื่อนับถอยหลังให้อุณหภูมิโลกและระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ขณะที่น้ำแข็งก้อนใหญ่เหล่านี้กำลังละลายอย่างช้า ๆ ผู้คนก็จะสัมผัสความรู้สึกเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ ‘รายงานการวิจัย กราฟ และข้อมูลไม่

สามารถทำได้' และทำอะไรสักอย่างโดยเร็วที่สุดเพื่อไม่ให้หายนะทางธรรมชาติเลวร้ายกว่านี้ (ฉัตรชนก ชัยวงศ์, 2564)

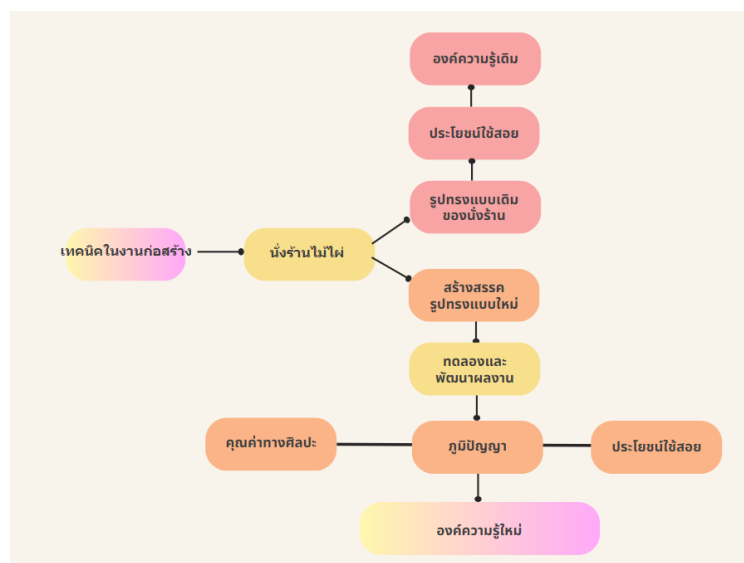
ภาพที่ 10: ภาพมุมมองแบบจำลองติดตั้งผลงาน
แหล่งที่มา: ผู้วิจัย บริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทย (สืบค้นเมื่อวันที่ 5/3/2566)

ภาพที่ 11: ภาพมุมมองแบบจำลองติดตั้งผลงาน
แหล่งที่มา: ผู้วิจัย บริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทย (สืบค้นเมื่อวันที่ 5/3/2566)

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพนำเสนอกระบวนการสร้างสรรค์ ที่ประกอบไปด้วยข้อมูลและวิธีการตามขั้นตอนต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้พบกับองค์ความรู้ใหม่ โดยนำเทคนิคการมัดนั่งร้านไม้ไผ่ของงานก่อสร้าง ที่สามารถนำมาสร้างสรรค์ในมิติของงานศิลปะที่มีคุณค่าทางความงามได้ ทั้งยังเป็นองค์ความรู้ใหม่สำหรับการสร้างสรรค์ ซึ่งทั้งหมดเกิดขึ้นจากการทดลองและการแก้ไขปัญหาของการวิจัย ดังภาพ

ภาพที่ 11: ขั้นตอนแสดงองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลงาน
แหล่งที่มา: ผู้วิจัย บริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทย (สืบค้นเมื่อวันที่ 5/3/2566)

บทสรุป

การสร้างสรรค์ศิลปกรรมในบริบทชนชั้นกรรมาชีพของสังคมไทย เป็นการสร้างขึ้นเพื่อถ่ายทอด สภาพวิถีชีวิต สังคม สถานะ และการประกอบสัมมาอาชีพ ของชนชั้นกรรมาชีพในสังคมไทย (อาชีพกรรมกร) โดยใช้เทคนิคการมัดเชือกแบบขั้นชะเนาะกับไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวิธีการเฉพาะในการสร้างนั่งร้านไม้ในงานก่อสร้าง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในการทำงานของกรรมกร ที่พบเห็นได้ทั่วไปในบริบทของงานก่อสร้างในสังคมไทย นำมาเป็นเทคนิคในการสร้างรูปทรงของผลงานที่แสดงออกมาในรูปแบบของศิลปะแบบจัดวางสื่อผสม โดยจำแนก เนื้อหาได้ดังนี้คือ อาชีพ, ที่อยู่อาศัย, อาหาร, การศึกษา, ยาและการรักษาโรค โดยนำเนื้อหาทั้งหมดมาเป็นเส้นเรื่องในการสร้างสรรค์โดยมีผลงานทั้งหมด 5 ชุด ได้แก่ ชุดที่1 อาชีพ วัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่และเชือกไนลอนและไม้ขั้นชะเนาะ ผู้วิจัยจึงใช้ภาพแทนเป็นรูปทรง “รถกระบะ” ก็เพื่อสะท้อนถึงความหวังว่า วันข้างหน้ากรรมกรก่อสร้างก็อาจมีโอกาส ที่จะเป็นเจ้าของรถเพื่อต่อยอดทางธุรกิจและเป็นเจ้าของกิจการ เช่น ผู้รับเหมาก่อสร้าง ลำดับต่อไป ชุดที่2 ที่พักอาศัย วัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่และเชือกไนลอนและไม้ขั้นชะเนาะ ผู้วิจัยจึงใช้ภาพแทนเป็นรูปทรง “บ้าน” เพื่อสะท้อนถึงความหวังในที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพของกรรมกร ชุดที่3 อาหาร วัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่และเชือกไนลอนและไม้ขั้นชะเนาะ ผู้วิจัยจึงใช้ภาพแทนเป็นรูปทรง “จานกับช้อน ” เพื่อสะท้อนถึงความหวังในเรื่องของปากท้องและอาหารที่ถูกสุขลักษณะของกรรมกร ชุดที่4 การศึกษา วัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่และเชือกไนลอนและไม้ขั้นชะเนาะ ผู้วิจัยจึงใช้ภาพแทนเป็นรูปทรง “หนังสือ” เพื่อสะท้อนถึงความหวังในเรื่องการศึกษาที่สามารถเข้าถึงได้ทุกคนชั้น ชุดที่5 ยาและการรักษาโรค วัสดุที่ใช้คือ ไม้ไผ่และเชือกไนลอนและไม้ขั้นชะเนาะ ผู้วิจัยจึงใช้ภาพแทนเป็นรูปทรง “เครื่องหมายกากบาท” ซึ่งสัญลักษณ์ของการแพทย์ ก็เพื่อสะท้อนถึงความหวังในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่เท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์จากการสร้างสรรค์ศิลปกรรมในบริบทชุมชนชั้นกรมาชีพของสังคมไทย จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำองค์ความรู้ที่เกิดจากเทคนิคทางการก่อสร้างไปต่อยอดในอุตสาหกรรมการออกแบบแขนงต่างๆ ได้ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมอัตลักษณ์และภูมิปัญญาให้กับชุมชนชั้นกรมาชีพในสังคมไทย

2. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ควรมีการส่งเสริมพัฒนาในรูปแบบการสร้างสรรคสื่อศิลปะ โดยใช้วัสดุอื่นๆ เช่นการนำวัสดุเหลือใช้ ให้นำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ โดยนำมาแปรรูปและสร้างสรรค์ในมิติของงานศิลปะและงานออกแบบ ซึ่งหน่วยงานที่มีการส่งเสริมเกี่ยวกับการช่วยลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสังคมในโลกปัจจุบัน สามารถนำแนวคิดและวิธีของผลงานไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

3. ข้อเสนอแนะด้านการต่อยอดการวิจัยในอนาคต การสร้างสรรค์ศิลปกรรมในบริบทชุมชนชั้นกรมาชีพของสังคมไทย ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปพัฒนาในเรื่องการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้และสร้างประโยชน์ให้กับอุตสาหกรรมการออกแบบได้เป็นอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 มีนาคม 2566 จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/>
- โอชนา พูลทองดีวัฒนา. (2556). “สุนทรียศาสตร์ตะวันตก: พัฒนาการของการแสวงหาคาตอบเกี่ยวกับ ศิลปะและความงาม”. *วารสาร Veridian E Journal สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 6(4): ช-ด.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2552). *การรวมศูนย์ศิลปะของการกระจายตัวของศิลปะและการเมือง: จากภาวะหลังสมัยใหม่สู่ภาวะสมัยใหม่ ในศิลปะกับภาวะสมัยใหม่: ความขัดแย้งและความลึกลับ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ฉัตรชนก ชัยวงศ์. (2564). *บทความ: groundcontrol: Olafur Eliasson ศิลปินผู้ยกน้ำแข็งจากกรีนแลนด์และสร้างดวงอาทิตย์ในมิวเซียม*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 มีนาคม 2566 จาก <https://groundcontrolth.com/blogs/aoba-olafur-eliasson>
- พิสนธ์ สุวรรณภักดี. (2564). “ศักยภาพของวัตถุสำเร็จรูปและวัสดุเก็บตกต่อความทรงจำระดับปัจเจกกับความทรงจำร่วมของคนในสังคม กรณีศึกษาจากผลงานของ โจเซฟ บอยส์ และ มารีนา ออบราโมวิก”. *วารสาร Veridian E Journal สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(6): 2076-2092.
- วรเทพ อรรถบุตร และคณะ. (2565). ภาพตัวแทนท้องถิ่นในศิลปะสื่อผสมของมณฑลเชียร บุญมา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 41(2): 95-102.
- Olafur Eliasson. (2014). *Ice Watch*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 มีนาคม 2566 จาก <https://olafureliasson.net/artwork/ice-watch-2014/>

